

**North University Centre of Baia Mare
Faculty of Letters**

International scientific and practical conference

**RESEARCH OF DIFFERENT DIRECTIONS
OF DEVELOPMENT OF PHILOLOGICAL SCIENCES
IN UKRAINE AND EU**

September 20–21, 2019

***ROMANCE, GERMANIC AND OTHER LANGUAGES
COMPARATIVE LITERARY STUDIES
INTERCULTURAL COMMUNICATION***

**Baia Mare,
Romania
2019**

International scientific and practical conference «Research of different directions of development of philological sciences in Ukraine and EU» ; Conference proceedings, September 20–21, 2019. Baia Mare : Izdevniecība «Baltija Publishing», 180 pages.

HEAD OF ORGANISING COMMITTEE

Ioan-Mircea FĂRCAȘ – Dean of the Faculty of Letters,
North University Centre of Baia Mare

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

ROMANCE, GERMANIC AND OTHER LANGUAGES

Loan words and their role in creating possible or unreal worlds of the fantasy genre Aleksandruk I. V., Davydov V. I.	7
Мовностилістичні засоби реалізації прагматичної настанови на потрясіння несподіваною аргументацією в англомовних афоризмах Анастасьєва О. А.	9
Мовне втілення образу адресата в художньому тексті Архіпова І. М.	13
Interjections and its place in the language system Babchuk Yu. Yu.	16
Характер ритму сучасної англомовної прози при вираженні комічного Блинова І. А.	18
Метод квазіреферування текстів з екології Боднар О. М.	22
Terminological definitions in geological dictionaries Brona O. A.	25
Political speech: rhythmical and rhetorical aspects Vasik Yu. A.	29
Сучасні підходи до тлумачення концептуальної метафори Газуда О. М.	31
Особливості порядку слів у середньоанглійських лицарських романах XII–XV ст. Гродський І. Я.	35
Валентність та дистрибуція предикативних прикметників Дейчаківська О. В.	38
Syncretic models in modern general fiction Dzyadyk Yu. I.	41
Вербалізація міфу в американській поезії XXI століття Димитренко Л. В.	44
Сучасні підходи до аналізу дискурсу Домніч О. В.	47
Некоторые аспекты цифровой коммуникации в современном немецкоязычном социуме Кирилюк М. А.	51

ОСОБЛИВОСТІ ПОРЯДКУ СЛІВ У СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКИХ ЛИЦАРСЬКИХ РОМАНАХ XII–XV СТ.

Гродський І. Я.

*старший викладач кафедри іноземних мов
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Синтаксична система германських мов традиційно привертає увагу вчених різних напрямів та шкіл. Одним з основних завдань сучасної теорії синтаксису є дослідження структури речення як в синхронному, так і в діяхронному аспектах. В історичній англістиці, зокрема, актуальними залишаються питання, пов'язані з генезисом, функціонуванням, а також типологією компонентів речення на різних етапах еволюції мови.

У середньоанглійський період синтаксис зазнає відчутних змін унаслідок посилення міжмовних контактів та дії внутрішньомовних процесів, у результаті яких англійська мова зазнала змін типологічних характеристик (синтетичний > аналітичний), які передбачають зсув у преференційному відборі граматичних засобів для вираження значення. Вказаний період відомий існуванням значної кількості діалектів, тенденцією до редукації граматичних закінчень, дієслівних флексій зокрема [4, с. 155].

Мовознавчі проблеми, які досліджуються у діяхронній площині відзначаються широтою поставлених завдань і підходів до їх вирішення. Зокрема, у генеративістиці мовну зміну розуміють як зміну граматики, яка відбувається в процесі її переходу від одного покоління до іншого [8, с. 35]. Історія змін, що відбуваються в синтаксисі, – це історія заміщення одних моделей іншими й реінтерпретація синтаксичних одиниць [1, с. 55]. Дослідженням особливостей розвитку різних аспектів середньоанглійської мови та моделей порядку слів займалися М. Драєр, Р. Кейн, Кларк, О. Фішер, Е. Крок, А. Тейлор, Б. Мітчел, Д. Лайтфут, І. Робертс, С. Пінчук, О. Кхеліл та ін.

Середньоанглійська мова і література на початку і наприкінці періоду суттєво відрізняються за рівнем розвитку, і тому доцільним вважається поділ середньоанглійського періоду на чотири підперіоди, запропоновані М. Ріссанен і М. Кіто: ранньосередньоанглійська ME1 (1150–1250) і ME2 (1250–1350) та пізньосередньоанглійська ME3 (1350–1420) і ME4 (1420–1500) [6, с. 3].

В сучасних синтаксичних студіях використовується типологія основного порядку слів Дж. Грінберга, побудована на трьох критеріях: 1) наявність прийменників в пре– та постпозиції, які позначаються як Pr та Pro; 2) позиція означальних прикметників які вказують на якість, по відношенню до іменника; 3) відносний порядок суб'єкта (S), дієслова (V) та об'єкта (O) в розповідному реченні з іменними суб'єктом та об'єктом. Переважна більшість мов має в розпорядженні не один, а декілька типів порядку слів, але один з них є домінуючим. Логічно можливе існування шести типів порядку: SVO, SOV, VSO, VOS, OSV, OVS. Однак із цих шести лише три зустрічаються як домінуючі. Решта не зустрічаються зовсім або є

рідковживаними; до них належать: VOS, OSV, OVS. Всі вони мають одну спільну рису: в цих типах об'єкт передує суб'єкту [3, с. 108]. М. Драєр наводить статистичні дані, за якими SOV-модель характерна для 565 мов (41%), SVO – 488 (35%), VSO – 95 (7%), VOS – 25 (2%), OVS – 11 (0,7%), OSV – 4 (0,3%) і 189 (14%) сучасних мов не мають домінантного типу порядку слів у реченні. Більшості мов притаманний однаковий базовий (*underlying*) порядок слів у реченні: вершина групи розміщена у препозиції до відповідного комплементу, тобто дієслово передує об'єкту, прийменник – іменнику, головне речення – підрядному [9]. Отже, згідно з першою універсалією Грінберга: «У розповідних реченнях з іменними суб'єктом та об'єктом майже завжди переважає порядок слів, за яким суб'єкт передує об'єкту», – ми отримуємо три загальних типи: SVO, SOV, VSO.

Згідно з І. Робертсом, базовою моделлю давньоанглійського речення була VO-модель [15, с. 81–84]. OV-модель виникала в результаті пересуви прямого додатка у позицію ліворуч від дієслова як наслідок застосування операції «підйом об'єкта» (*object scrambling*) або пересуви об'єкта в позицію специфікатора (Spec). Таким чином, порядок SVO, питома вага якого превалює у середньоанглійській мові, став результатом відмови від правила пересуви об'єкта в мові цього періоду.

У середньоанглійських лицарських романах порядок слів у більшості випадків відповідає моделі S(Aux)VO [13, с. 62]. На думку Д. Лайтфута, перехід мови від SOV– до SVO-моделі спочатку відбувся у головному реченні, а вже потім у підрядному [10, с. 154]. SOV-модель, властива підрядним реченням давньоанглійської мови, зникає на початку середньоанглійського періоду.

Речення (1-3), ілюструють модель з порядком слів SVO в лицарських романах.

(1) ME 1 (Південний діалект): *Ich bedde Thee, Lord, for Thee pite, / That Thow have merci on me And yeve grace.* (BH 1585-1589) – «Я благаю Тебе, Господи,/ Прояви співчуття, помилуй мене».

Ich bedde Thee

S V O

(2) ME 2 (Західно-центральний діалект): *The heremite held up bothe his honed / An he thonked God of al His sonde.* (Sir Degare, 247-248) – «Пустельник підняв свої руки/ І подякував Богу за всі благословення».

An he thonked God of al His sonde.

Comp S V O

(3) ME 3 (Північно-центральний діалект): *To London I rede thee spede.* (Aethelston, 210) – «Я раджу вам поквапитися в Лондон».

To London I rede thee spede

Comp S V O

Структурний аналіз етикетних одиниць підтверджує тезу про поступову перебудову порядку слів у відповідних підперіодах середньоанглійської мови. Зниження питомої ваги SOV-моделі та зростання кількості етикетних одиниць з порядком SVO може свідчити на користь процесу поступової

аналізації мови та вирівнювання порядку слів у головному та підрядному реченнях.

SVO-етикетні одиниці демонструють очевидну тенденцію до більш частотного вживання протягом розвитку англійської мови. За даними аналізу, що унаочнює відповідність часового відрізка та кількість речень зазначеного типу, з кожним наступним підперіодом кількість речень типу SVO в лицарських романах середньоанглійської мови збільшується. Частотність використання SOV-моделей порядку слів в ME1 та ME2 свідчить про те, що в мові збереглися основні моделі порядку слів давньоанглійської мови.

Отже, структура речень у лицарських романах, у цілому, відповідає загальній тенденції мови середньоанглійського періоду до фіксації SVO-моделі порядку слів. Якщо у головній клаузі цей порядок слів встановився раніше, то у підрядній частині спостерігаємо зменшення частотності вживання SOV-моделі порядку слів з 27% у ME1 до 4% у ME4. Відмітною ознакою середньоанглійських лицарських романів є наявність SOV-, VSO-моделей порядку слів. Існування SOV-моделі порядку слів пояснюємо залишком застосування операції пересув цілі у складі максимальної проекції, що є типовою для давнього етапу розвитку англійської мови. У випадках реалізації VSO-моделі порядку слів, дієслово, за умови відсутності комплементаризера, зазнає пересуву до проекції CP для перевірки ознаки способу. Середньоанглійська модель VSO в лицарських романах експлікує такі варіації: (Aux)SOV, (Aux)VSO.

Література:

1. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV – XIII ст.). Київ: Вид. Центр КНЛУ, 2003. 327 с.
2. Кхеліл О. І. Складнопідрядне речення з підрядним умови в середньоанглійській мові: структурний та функціональний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2017. 211 с.
3. Baugh A.C., Cable Th. A History of the English Language. London, 1993. 444 p.
4. Early English in the computer age: explorations through the Helsinki corpus [ed. by Matti Rissanen et al.]. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 1993. 293 p.
5. Kemenade A. van The Handbook of the History of English. B. Los: Blackwell Publishing, 2006. 672 p.
6. Lightfoot D. W. Principles of Diachronic Syntax. Cambridge: Cambridge University Press, 1979. 429 p.
7. Mugglestone L. The Oxford History of English. Oxford: Oxford University Press, 2014. 504 p.
8. Van Gelderen E. A History of the English. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2006. 334 p.